

Nr 38.

Av herr **Hage**, om beredande av ökad möjlighet för borgerlig kommun att bevilja anslag till hjälp och stöd åt nödlidande människor.

Det har i vårt land som en följd av det pågående kriget uppstått en verksamhet, som går ut på att på frivillighetens väg åstadkomma hjälp och stöd åt nödlidande människor och särskilt åt barnen i de nordiska grannländerna. Denna verksamhet har, då det gäller Finland, tagit den formen, att man i en hel del kommuner i landet bildat s. k. fadderortskommittéer, vilket inneburit, att en svensk kommun åtagit sig att på olika sätt ekonomiskt understödja och bringa hjälp åt viss finsk kommun, särskilt för att bringa hjälp åt *barnen* i denna finska kommun. I ett antal kommuner ha också kommunala anslag givits för denna verksamhet.

Med hänsyn till de olyckor, som träffat vårt finska grannfolk, och det nödtillstånd, som blivit en följd av kriget, måste en sådan understödsverksamhet som denna anses i hög grad tilltalande, då den är buren av humanitet och människokärlek och står i god överensstämmelse med det nordiska samarbete, som redan blivit och än mera måste bli en ledande tanke i förhållandet mellan de nordiska folken.

Det måste därför verka i hög grad nedslående på alla dem, som äro entusiasmerade anhängare av denna socialt förnämliga verksamhet, att det i dagarna genom ett utslag från länsstyrelsen i Norrbotten på grund av ett överklagande resolverats, att kommun icke lagligen kan anslå medel för detta ändamål.

Det gäller här ett överklagat beslut inom kommunalfullmäktige i Råneå, varigenom fullmäktige ställt 1 200 kronor till »Råneå fadderortskommittés» förfogande för hjälp till barn inom finska Tervola. I länsstyrelsens utslag med anledning av överklagandet förklaras — enligt en notis i lokalpressen — att understöd till barn i Finland icke tillhör de angelägenheter, som kommunen äger vårda, varför kommunalfullmäktige överskridit sin befogenhet genom det klandrade beslutet.

Utän tvivel torde denna tolkning av kommunallagens innehåll, både då det gäller kommunalförfattningen för *stad* och för *land*, vara den riktiga. Detta måste emellertid innebära, att om en kommun, som nu ej sällan torde ske, giver ett anslag för något liknande socialt eller humanitärt ändamål som detta för att bedriva en understödjande verksamhet till hjälp för lidande medmänniskor, vilka icke äro mantalsskrivna inom den anslagsbeviljande kommunen — det kan en annan gång gälla en annan nation än den nu nämnda eller t. o. m. svenska medborgare i en annan kommun, som drab-

bats av en naturkatastrof eller någonting liknande — då behöves det endast, att en enda medlem av kommunen överklagar beslutet för att det skall upphävas.

Det är kanske riktigt, att bestämmelser av detta slag i kommunallagarna — då de en gång förr i världen kommo till — voro väl motiverade. Det är kanske också riktigt, att sådana bestämmelser *som regel* böra äga giltighet. Men å andra sidan kan man nog göra gällande, att förhållandena under senare tider — särskilt under krig och krisförhållanden — utvecklats på sådant sätt, att det vore rimligt, om kommunallagarna vore så utformade, att de — för vissa undantagsfall och då särskilda skäl härför kunde anföras — kunde giva möjlighet till undantag på denna punkt.

Här kan det visserligen invändas, att då det gäller anslag av sådant slag som de här nämnda, bör det vara *staten*, ej *kommunerna*, som bör belastas med kostnaderna. Men å andra sidan är det ett känt faktum, att denna princip brutits i ett flertal fall. Ett flertal såväl stads- som landskommuner torde under de senaste tiderna ha gått in för att giva kommunala anslag av liknande slag, exempelvis till finska kommuner för hjälp till barn m. m. samt till flyktingar från Norge m. m. Detta har givetvis skett *mot* gällande kommunala bestämmelser, men har vunnit laga kraft, då inget överklagande skett. Då därför redan anslagsgivandet av detta slag vunnit hävd i *praxis*, vore det rimligt, om det även kunde genom en mindre justering i resp. kommunallagar vinna lagligt godkännande. Ty det måste anses mindre tilltalande, att kommunerna på sätt, som nu sker, tvingas att tillgripa utvägen med ett faktiskt olagligt beslut för att giva anslag till ändamål, som — särskilt med hänsyn till de nuvarande tidsförhållandena — måste anses väl motiverade i de fall, då staten icke kan väntas taga på sig nämnda kostnader. Härtill kommer att man kan med tämligen stor bestämdhet påstå, att i de fall, då det gäller ett anslagsgivande för ovan nämnda humanitära hjälpverksamhet, existerar det inom resp. kommuns befolkning nästan alltid en överväldigande majoritet för att ett anslag skall givas och detta även i de fall, då en liten klick av överklagande inom kommunen lyckas kasta kull ett fattat beslut på sätt här ovan omnämnts.

Givetvis är det en vanskelig sak för en motionär att utforma en lagtext, varigenom man skulle kunna åstadkomma en sådan uppmjukning av kommunallagarna, som skulle behövas för att uppnå det, som avses med denna motion. Som ett första försök till ändring av författningen må dock kunna till utskottets begrundande och övervägande framkastas det uppslaget, att till den nu befintliga författningstexten i kommunallagarna fogades ett tillägg av ungefärligen följande innehåll: Vad i denna lag stadgas om kommuns rätt att vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter (kap. 1 § 3) må icke utgöra hinder för kommun att — där synnerliga skäl därför äro — utöver vad här ovan sagts anslå medel för social och humanitär understödsverksamhet till nödlidande.

Skulle det anses önskligt att ytterligare markera, att detta anslagsgivande endast får tillgripas i *undantagsfall* och då en stark opinion för detta finnes inom kommunen, kan härutöver ytterligare stadgas, att för beviljande av anslag av detta slag skall fordras kvalificerad majoritet inom beslutandeförsamlingen.

Under hänvisning till vad här ovan anförts och under uttalande av den förvissningen, att utskottet — med den tekniska sakkunskap som det har till sitt förfogande — skall finna möjlighet att utforma en definitiv lagtext, varigenom motionens syfte skall kunna uppnås, hemställes alltså,

att riksdagen måtte vidtaga en sådan justering av resp. kommunallagar, att borgerlig kommun måtte beredas möjlighet att — då synnerliga skäl härför kunna anföras — giva anslag för stödjande och hjälpende av nödlidande människor, främst barnen, även i de fall, då enligt nu gällande kommunallagar sådan befogethet ej finnes.

Stockholm den 18 januari 1944.

Ernst Hage.
